

„Tibutare“ Tammed

EV 100 Tamme projekt Harku vallas
Seletuskiri

Projekteerija: Liivi Mäekallas
Meie Maastikud OÜ
Aadress: Liivakivi tee 79,
Suurupi, Harku vald
Kontakt: liivi20@hotmail.com
5649 5048
Kuupäev: 18.03.2018

Töö nr: 1801
Stadium: põhiprojekt

Sisukord

1 Üldosa	3
1.1 Üldandmed	3
2 Olemasolev olukord.....	4
2.1 Piirkonna ajalooline kujunemine	4
2.2 Kitsendused ja kaitsealused objektid	5
2.3 Olemasolev reljeef ja pinnase omadused	6
2.4 Olemasoleva taimestiku iseloomustus	7
3 Projektlahendus.....	8
3.1 Kontseptsioon	8
3.2 Planeeritud taimmaterjal	9
3.2.1 Puud.....	9
3.2.2 Sibullilled.....	9
3.2.3 Mitmeaastased taimed	11
3.3 Valgustus	18
3.4 Arhitektuursed väikevormid.....	19
3.5 Haljastuse hooldus.....	20
Kastutatud allikad	22

Lisa 1. Asendiplaan	M 1: ~750	MA-01
Lisa 2. Istutusala I	M 1:100	I-01
Lisa 3. Istutusala II	M 1:100	I-02
Lisa 4. Istutusala III	M 1:100	I-03
Lisa 5. Istutusala IV	M 1:100	I-04
Lisa 6. Istutusala V	M 1:100	I-05
Lisa 7. Istutusala VI	M 1:100	I-06
Lisa 8. Detailjoonis, pink "Diva" aluspind	M 1:20	L-01
Lisa 9. Pink "Diva" spetisifikatsioon		

1 Üldosa

40 Tamme park on Tabasalu Tibutare lasteaia Nakside ja Muumide rühma kingitus EV 100 sünnipäevaks. Käesolev projekt kirjeldab 40 Tamme ala haljastuslikku visiooni, selle planeerimist ning haljastuse üldlahendust. Projekt koosneb seletuskirjast, asendiplaanist, istutusala detailjoonistest ning hoolduskavast.

1.1 Üldandmed

Projektala asub Eesti põhjarannikul Tiskre külas, Harku vallas. Planeeritava ala sihtotstarve on teemaa ning ligikaudne pindala maa-ameti kaardilt mõõdetuna on 9974,57 m² (vt joonis 1.). Katastri tunnus 19801:002:2283.

Alusplaanina on kasutatud OÜ Reaalprojekti töö nr E 13/10.

Joonis 1. Projektala paiknemine Tallinn-Rannamõisa-Kloogaranna tee ääres.

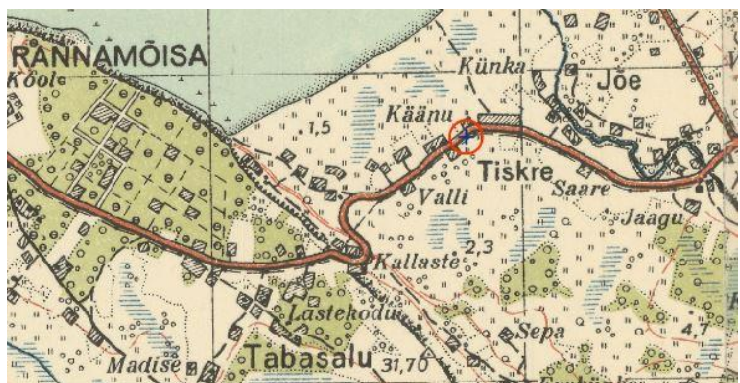
Allikas: maa-ameti kaardirakendus 2017.

2 Olemasolev olukord

Ala jääb põhjast piirneva Tallinn-Kloogaranna maantee ja lõuna serval asuva kergliiklustee vahele, mis on olnud kaetud perioodilistelt niidetava teeäärse rohumaaga. Põhjasuunas asub Tiskre küla ning lõunasuunal Apametsa põllumassiiv. Planeeritaval alal ei ole kõrghaljastust ega põõsaid.

2.1 Piirkonna ajalooline kujunemine

Läbi aja on projektala olnud teeäärne piirkond. Muutus Tallinn-Kloogaranna teel on näha vaid 1946 a kaardil, kus Kallaste klindilt Tallinna poole suunduv tee muudeti sirgeks. Asustus ümbruskonnas on tihenenenud peale 1989 aastat ning planeeritavast alast lõunasse lagedale põllualale plaanitakse tulevikus arendada Apametsa elamurajooni.

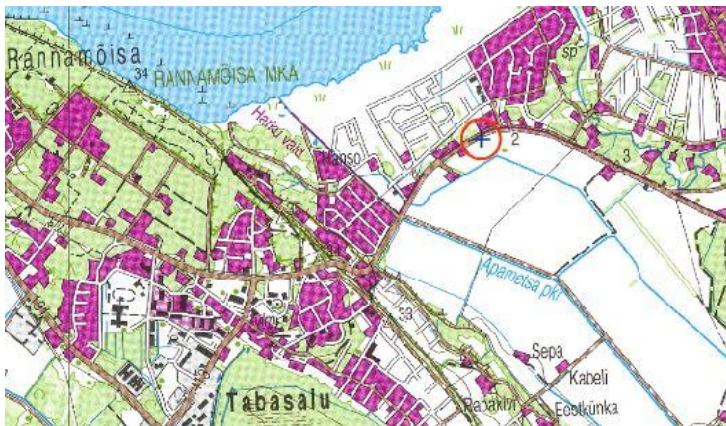
1936 a

1946 a

1989 a

1994 a

Joonis 2. Muutused maastikus.

Allikas: Maa-ameti ajalooliste kaartide rakendus 2017.

2.2 Kitsendused ja kaitsealused objektid

Kaitsealuseid objekti alale ei leidu. Küll aga asub ala teekaitsevööndis. Täidetud on Maanteeameti poolne tingimus, kus vaba ruum sõidutee kattest oksteni peab olema 5 m selleks, et tagada masinatega teehoole sh niitmistööd (Meeri Vaiksaar, hooldeosakonna peaspetsialist). Harku Vallavalitsus hooldab puid ja vajadusel lõikab neid (tellib kutsetunnistusega arboristi; keskkonnaspetsialist Lembe Reiman).

Joonis 3. Planeeritav ala asub teekaitsevööndis.

Allikas: Maa-ameti kitsenduste kaart 2018.

2.3 Olemasolev reljeef ja pinnase omadused

40 Tamme ala asub Kallaste panga lähedal kunagises Harku klindilahes (osana Balti klindist) kambriumi sinisavi terrassil (Põhja-Eesti klint, 2018) .

Reljeefiks on madal tasandik, kevadeti niiskete aladega.

Pindmise kihi moodustab (joonisel 3. roosa värviga tähistatud) 15-25 cm huumushorisonidiga nõrgalt leetunud gleistunud muld, mille all on peenliiv. Kõrge põhjavee või kestva ülavee tõttu on gleistunud mullad alaliselt liigniisked ning hapnikuvaesed. Sügiseti ja kevadeti võib vesi maapinnal seista. Nende huumus (muld) on halvasti lagunenenud toorhumus ning mulla reaktsioon on enamasti happeline. Gleistunud leetmullad on aeglaselt soojenevad.

Huumussisaldus on keskmisest suhteliselt vähene, 2-2,5% (Penu. P, Eesti muldadest).

Põllumaa/kultuurmaa eesmärgil alad tihti kuivendatakse (vt joonis 2. 1946 a kaardi kuivenduskraavid).

Rohelise värviga on joonisel tähistatud leetunud gleimuld, mille alumises horisondis on samuti peenliiv.

Joonis 3. Väljavõte mullakaardist.

Allikas: Maa-ameti ajalooliste mullakaardi rakendus 2018.

2.4 Olemasoleva taimestiku iseloomustus

Taimkatte moodustab vegetatsiooniperioodil regulaarselt niidetavad heintaimed. Rohurinde täpsemat liigilist koosseisu pole võimalik määrata talvise aastaaja tõttu. Alal puudub põõsa- ja puurinne. Kontaktvööndis (põhjasuunas, vt joonis 4 vasakul servas) kasvab suurte puudena harilikku vahtrat, harilikku saart, harilikku haaba, sangleppa, arukaske, harilikku toomingat, harilikku mäнди ning leidub ka harilikku sirelit. Kuna mullastik on tihedalt seotud kasvukohatüübiga, sobib projektala madala tasandiku leetunud gleistunud muld osja-tarna kasvukohatüübiga, kus soodsama veereziimiga aladel domineerivadki eelnimetatud puuliigid. Seega saab järeldada, et alustaimestik domineerivad osja-tarna kasvukohatüübile iseloomulike taimedena kõrrelised jäneskastik, sookastik, tarnad, sinihelmikas. Alusmetsas pajud, näsiniin, paakspuud, kadakas, pihlakas, magesõstar.

Joonis 4. Vaade teeäärsele alale suunaga Tallinna poole enne Tiskre ringi.

Allikas: Google streetview 2017.

3 Projektlahendus

3.1 Kontseptsioon

40 Tamme ala Tallinna linna ja Harku valla piiril on justkui visiitkaardiks tähistades rohelist, puhkust, jõudu ja visadust. Istutusala sobivad konkreetsesse tingimustesse, vormivad tänava (kergliiklustee) ja maantee ruumi ning samaaegselt kannavad tähendust – EV100 – kingitus meile kõigile. Tamme ala saab olema niidulaadse sini-valge õielise alustaimestusega, mille värvikombinatsioon sobib nii Eesti Vabariigi kui Harku valla sümboolikaga.

Tõrust tõusis tammepuu juba 2014 aasta kevadel. Sellele eelnes Tibutare lasteaiast Muumide ja Nakside rühma tõrude korjamine eelneval sügisel Kadrioru pargist, istutamine potti ja kevadel ettekasvatuspennasse.

Joonis 5. Tõrudega toimetamine sügisel 2013 ja kevadel 2014.

Allikas: Nakside ja Muumide rühma õpetajate erakogu.

3.2 Planeeritud taimmaterjal

3.2.1 Puud

40 tammepuud on jagatud kuue istutusala vahel. Tiskre ringist Tabasalu poole jääb kolm ala, kuhu kokku planeeritakse 15 puud ning Tallinna suunda jääb samuti kolm ala, millel kokku 25 puud (vt ka asendiplaan MA-01). Puude istikud on keskmiselt ühe meetri kõrgused.

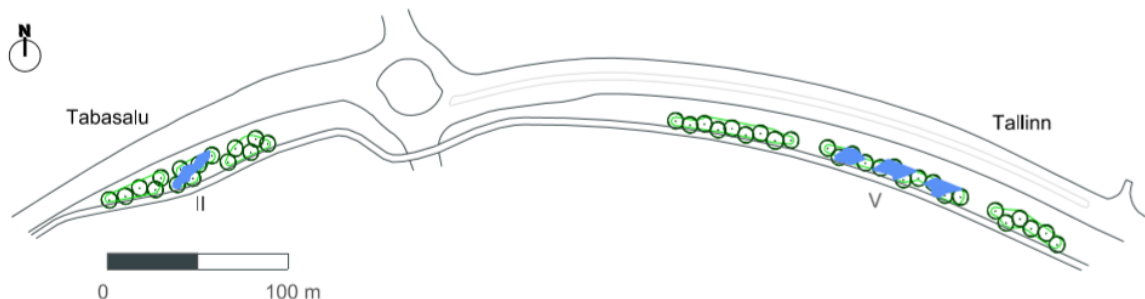

Joonis 6. Istutusalaade jaotumise skeem.

Allikas: Autori joonis.

3.2.2 Sibullilled

II istutusalasse on planeeritud üks sibullillede laik ning V istutusalal on sibullilled kolmes jaos, sest ala on pikk ja kitsas. Sibullilled istutatakse seguistutusena, kuhu kuuluvad tulp (*Tulip*) 'Atlantis', anemoon (*Anemone*) 'White Splendor', varane kobarhüatsint (*Muscari aucheri*) ja kuldõieline krookus (*Crocus Crysanthus*). Vahekaugus sibulate istutamisel on ~30 cm ning sügavus nende kolmekordne kõrgus.

Joonis 7. Sibullillede alade paiknemine on märgitud sinise värviga.

Allikas: Autori joonis.

Sibullillede koguste jaotumine.

Tabel 1

	Istutusala m ²	Tulip 'Atlantis' 15 tk/m ²	Anemone 'White Splendor' 10 tk/m ²	Muscari aucheri 'Blue Magic' 10tk/m ²	Crocus corymbosus 'Blue Pearl' 15 tk/m ²	kokku tk
istutusala II	95,4	1500	1000	1000	1500	5000
istutusala IV	246,5	3750	2500	2500	3750	12500
		5250	3500	3500	5250	17500

Tulp 'Blue Beauty'

anemoon 'White Splendor'

Varane kobarihüatsint 'Blue Magic'

kuldõieline krookus 'Blue Pearl'

Joonis 8. Planeeritud sibulilled.

Tulp 'Atlantis' on sügisesel hooajal mittesaadavuse tõttu asendatud 'Blue Beauty'ga.

3.2.3 Mitmeaastased taimed

Tammepuude alune taimeistus on planeeritud loodusliku lilleniidu laadsena, mida täiendatakse istutatavate kultuurtaimedega. See pakub esteetilist naudingut, sest on nägus, pilku köitev ning muutuv vastavalt aastaajale. Ökonoomne, sest vähendab regulaarsele niitmisele tehtavaid kulutusi ning hoiab ära niitmise käigus puude tüvede võimalikke kahjustusi. Mitmekesine lilleniit on oluline ka mitmete liblikate, putukate ja lindude elurikkuse toetajana.

Potters Field Park Londonis, Piet Oudolf.

Olympic Park Londonis, Sarah Price

Rockefeller Park New Yorgis, kavandatud James van Swedeni poolt.

Joonis 9. Inspiratsioon rajatud looduslike ilmega niitudelt.

3.2.3.1 Külvatavad mitmeaastased seemned

Parim aeg kevadel külvamiseks on varakevad, sest muld on sulanud lumest veel piisavalt niiske (arvestada kohapeal täpsete niiskusoludega!). Hiliskevadel või suvel külvamine nõuab kindlasti lisakastmist. Seemnesegu segada võib külvamiseks liivaga, see meetod aitab näha, kus külvamisjärg asub. Seemnesegud külvata siniste ja valgete õievärvide järgi vastavalt ettenähtud aladele (vt istutusalaade joonised I-01...I-06). Külvamisnorm on 3-3,5 g/m² (Ignatieva, M. Lawn alternative...2017)

Tervikuna läbi kuue istutsala paikneb pikisuunaliselt (paralleelselt teedega) istutusala keskel 1/3 osas siniste õitega taimede viirg ning alade ääri toetab ja toob sinise värvi esile 2/3 osakaaluga valgeõielised taimed. Niidutaimede seemnesegu (Suomen Niitysiemen OY) sisaldab ainult looduslikke õistaimi (vt allolev tabel). Külvatavad niidu õistaimed hakkavad õitsema teisel aastal peale külvamist. Aja jooksul lisandub alale kindlasti heintaimi nii seemnete tullevi kui pinnases võimalike juurte leidumise teel, mida hoitakse kontrolli all hooldamisega (vt haljastuse hooldus lk 21).

Suomenniitysiemen niidu seemnesegu koostis:

Tabel 2.

Siniseõieline niidusegu	<i>Polemonium acutiflorum</i>	hatune sinilatv
	<i>Campanula persicifolia</i>	suureõieline kellukas
	<i>Campanula latifolia</i>	laialehine kellukas
	<i>Campanula trachelium</i>	nõgeselehine kellukas
	<i>Geranium pratense</i>	aas-kurereha
	<i>Myosotis scorpioides</i>	soo-lõõsilim
	<i>Campanula glomerata</i>	kerakellukas
	<i>Succisa pratensis</i>	peetrileht
	<i>Veronica spicata</i>	kassisaba
	<i>Veronica longifolia</i>	pikalehine mailane
	<i>Centaurea cyanus</i>	rukkilill
Valgeõieline niidusegu	<i>Galium boreale</i>	värvmadar
	<i>Pimpinella saxifraga</i>	harilik näär
	<i>Dianthus deltooides</i>	nurmelk
	<i>Carum carvi</i>	harilik köömene
	<i>Silene uniflora</i>	rand-põisrohi
	<i>Silene nutans</i>	longus põisrohi
	<i>Silene vulgaris</i>	harilik põisrohi
	<i>Centaurea cyanus</i>	rukkilill, valge
	<i>Verbascum nigrum</i>	must vägihein
	<i>Achillea millefolium</i>	harilik raudrohi
	<i>Campanula latifolia</i>	laialehine kellukas 'alba'

Õistaimede (Soumenniittysiemen OY) niiduseemne kulu.

Tabel 3.

	Istutusala I		Istutusala II		Istutusala III		Istutusala IV		Istutusala V		Istutusala VI		Kokku	
	m ²	seeme (g)	m ²	seeme (g)	m ²	seeme (g)	m ²	seeme (g)	m ²	seeme (g)	m ²	seeme (g)	m ²	seeme (g)
siniste ala	90.1	30.0	83.6	27.9	80.4	26.8	136	45.3	168.9	56.3	121	40.3	680	226.7
valgete ala	149.2	49.7	136.4	45.5	129.5	43.2	279.7	93.2	348.4	116.1	187.7	62.6	1230.9	410.3

Arvestades sügiseti ja kevadeti mullastiku niiskust ja ka mõningast võimalikku üleujutust, sobivad valge- ja sininseõieliste taimede niidusegu planeeritavale alale. Valitud niiduseemnete segus leidub kuivale kasvukohale sobivaid taimi (nurmnelk, mailane, kassisaba), mis tõenäoliselt kaua koosluses vastu ei pea. Võrreldes valitud seemnesegu koostist sama tootja niiskele alale soovitatud seemnesegu koostisega, kattub kaheksa liiki mõlemas nimekirjas. Lisaks olid niiske ala liikide seas harilik härjasilm, käokann, käbihein ja naistepuna, mis kasvavad ka parasniisketel niidumuldadel, mille sarnane planeeritav alal suviti on. Eksperimendina on võimalik jälgida osa liikide kestvust olemasolevates mullastikutingimustes.

3.2.3.2 Istutatavad mitmeaastased taimed

Alale istutatakse juurde püsitaimi hajusate vabamate gruppidega, mille paigutus järgib nende arengukäiku ka pikema aja jooksul ning loob loodusliku paiknemise mulje. Taimede hilisemal seemnest paljunemisel (ripshelmikas, kastervars, sardhein, aniis hiid-iisop) hakkavad ka istutatud taimed muutma oma kohta istutusalas, ühed neist domineerima ning teised hääbuma ja võivad tekkida uued kooslused ning paigutus. Tamme istikud on istutamise ajal keskeltläbi ühe meetri kõrgused, seepärast kasutatakse aktsenttaimedena järgnevuse põhimõttel kogu kuue istutusala sidumisel vormi poolest massist eristuvaid taimi: teravaõieline kastik (*Stipa calamagrostis*) 'Karl Foerster', russeli lupiini (*Lupinus russellii*), astrite liike (*Aster ssp*) ja ka siberi võhumõõka (*Iris sibirica*) (vt istutusala joonised I-01...I-06).

Teravaõieline kastik 'Karl Foerster'

Russeli lupiin 'The Governor'

Russeli lupiin 'White Gallrery'

Rukkilill, aaskurereha ja kassisaba

Kastik-stepirohi

Harilik põisrohi, longus põisrohi, harilik näär, harilik köömen

Kerakellukas, suureõieline kellukas, nõgeseleine kellukas, harilik raudrohi, harilik tonditupik

Nurmelk

Värvadar

Hatune sinilatv

Ripshelmikas

Aniis hiid-iisop

Joonis 10. Valik Tammede ala püsitaimi.

Istutusalade maht ning istutatavate taimede kogused

Tabel 4

	Istutusala I	Istutusala II	Istutusala III	Istutusala IV	Istutusala V	Istutusala VI	Kokku
kokku m ²	239.3	210	208.7	415.3	517.1	308.4	1898.8
siniste ala m ²	90.1	83.6	80.4	136	168.9	121	680
valgete ala m ²	149.2	136.4	129.5	279.7	348.4	187.7	1230.9
teravaõie line kastik	11	13	13	13	15	10	75
kastik-steri pirohi	38	35		89	71		233
ripshelmikas		68	86				154
luht-kastervars		90	57	51	77	55	330
haguhein	59			79	48	15	201
virgiinia sardhein	24						24
rohelubikas	36		46			75	157
kassisaba/iid-iisop	81	66	78	96	122	86	529
kassisaba 'alba'/tonditu	72	19	76	176	252	123	718
astri liigid	14	16	14		23		67
purpur-siilkübar, valge	44	45	46	16	52		203
ruselli lupiin, valge	15	10	8	24	19	14	90
ruselli lupiin, sinine	9	13	10	20	29	10	91
siberi iiris				22		12	34
							2906

3.2.3.3 Külvatavad üheaastased seemned

Külvatavad niidu õistaimed hakkavad õitsema teisel aastal peale külvamist. Selleks, et teeäärsed istutusala juba samal rajamisaastal ehk siis juubeliaastal 2018 kenad välja näeksid, on oluline külvata rajamisel kevadel alale hajusate laikudena juurde ka üheaastaste õistaimede seemneid (vt istutusala joonised I-01...I-06). Istutusala joonistel oleva hajusa laigu pindala on 0,24 m² ning neid on kokku 238 tk. Seega üheaastaste seemnete kogus on kokku 200 g. Koguse võib jagada loominguiliselt ja vastavalt saadavusele allolevate (tabelis 5.) valge ja siniseõieliste taimeliikide vahel.

Seemneline täiendus 1aastaste taimedena.

Tabel 5.

Eesti keele nimetus	Ladina keele nimetus	sordi omadused	õitsemine
harilik keerispea	<i>Phacelia tanacetifolia</i>	korduskülvid!	juuni-aug
rukkiill	<i>Centaurea cyanus</i>	korduskülvid!	juuni-aug
alpi-/püsilina	<i>Linum alpinum</i>		juuni-aug
ogaputk/alpi-, lamedalehir	<i>Eryngium alpinum, -planum</i>		juuli-okt
türgi mustköömen	<i>Nigella damascena</i>	korduskülvid!	juuni-juuli
Lakkoder	<i>Hordeum jubatum</i>	korduskülvid!	juuni-juuli
jõhv-hirss	<i>Pennisetum capillare</i>		juuli-okt
kukemagun	<i>Papaver rhoeas</i>	'Bridal Silk' korduskülvid!	juuli-aug
harilik kosmos	<i>Cosmos bipinnatus</i>	'Xanthos' ↑60 cm	juuni-aug
kalifornia läänemagun	<i>Eschscholzia californica</i>	'Ivroy Castle'	juuli-aug

*Allolevas tabelis leidub ka kaks seemnest lisatavat püsitaime liiki.

Seemnevalikut saab täpsutada Johnson-seeds.com, ja [Mr. Fothergills.co.uk](http://Mr.Fothergills.co.uk) maaletoojalt Akone OÜ, Salve tn 7, Tallinnas.

Kukemagun 'Bridal Silk'

Keerispea

rukkiilill

Jõhvirss

Kalifornia läänemagun 'Ivroy Castle'

Joonis 11. Valik Tammede ala üheaastaseid taimi.

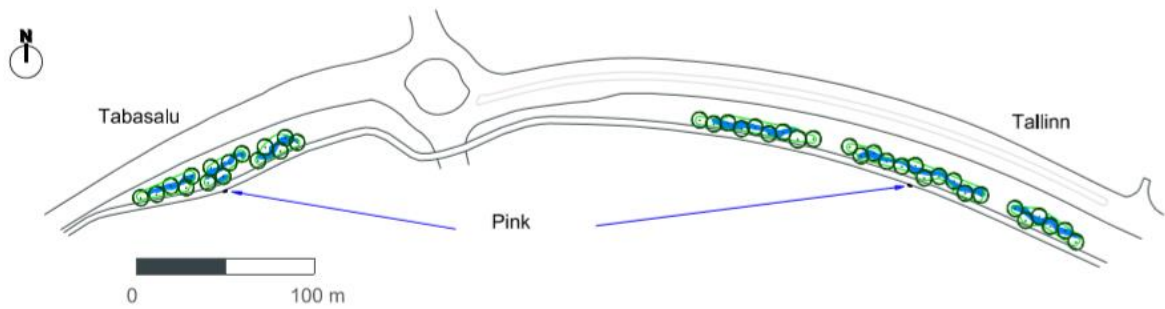
jr nr	Töö nimetus
1	Puittaimede väljakaevamine ettekasvatuseks
2	Puittaimede transport istutusala
3	Istutusala mahamärkimine 6 tk (pikkus 26 - 86 m)
4	Istutusalt muru koorimine ~10 cm
5	Murukamara ära vedu
6	Sõelatud kasvumulla kohalevedu 1898 m ² /~ 15 cm
7	Kasvumulla laialivedu
8	Puittaimede asukohtade mahamärkimine
9	Puittaimede istutusaukude kaevamine
10	Puittaimede istutamine
11	Puittaimede toestamine (teivaste maasse löömine ja puu kinnitamine)
12	Sibulilillede istutamine (oktoober 2017)
13	Pinnase kobestus (hargi ja rehaga) VV
14	Siniste ja valgete "alade" mahamärkimine
15	Seemnete külvamine (aprill 2018)
16	Püsitaimede istutamine (juuni 2018)
17	Üheaastaste taimede korduskülv (mai ja juuni 2018)
18	Istutuste kastmine

3.3 Valgustus

Tammede ala piirav maantee ja kergliikustee on valgustatud (vt asendiplaan MA-01).

3.4 Arhitektuursed väikevormid

Kummalgi pool Tiskre ringi ehk siis kolme istutusala peale on planeeritud kergliiklustee serva üks istepink (vt asendiplaan MA-01 ja allolev skeem).

Joonis 12. Pinkide asukoha skeem.

Tsehhi tänavamööbli tootja valikust pink „Diva“ sobib puhkepeatusteks kergliiklustee serva. Vaata ka pingi ala kihtide lõiget L-01 ning spetsifikatsioonjoonist.

Joonis 21. Pink „Diva“ firmalt mmcity.com toob Eestisse Viacon Eesti AS (Meistri tn 12, Tallinn).

3.5 Haljastuse hooldus

Niidumuru, nimetatakse ka lillemuru, looniit, lilleaas jne, on värvikirevate looduslike (õis)taimede kooslus, mis ilmestab ja mitmekesistab muidu üksluist maastikku.

Kuna tammeistikud ei ole koolitatud (ei pärine puukoolist), vajavad nad kindlasti esimesel viiel aastal kujunduslõikust, et võra kasvaks sirge ja ühtlane. Kujundustöid peab tegema kutsetunnistusega aednik või arborist.

Peale rajamist esimese aasta suurim hooldustöö on umbrohtude eemaldamine, kus vegetatsiooniperioodil on ette nähtud alade rohimine 2x kuus (vt hoolduskava tabel 7.). Hooldustöid peab tegema kutsetunnistusega aednik või vastava lisakoolituse läbinud spetsialist, kes tunneb taimi.

Külvamise teel rajatud niit ei ole järgmisel kasvuaastal valmis niit ehk püsiva kooslusega niit, vaid tema taimestus kujuneb välja mitme aasta jooksul, seega esimese kolmel, isegi neljal aastal võib niidu välimus varieeruda, taimed vahetavad kohti, osa taimi hääbuvad, osa neist hakkavad domineerima. Väetamist niidud ei vaja ning kastetakse istutatavate taimede juurdumiseni (u 3 nädala vältel).

Tavaliselt loodusliku niidu hooldamine piirneb vaid ühekordse niitmise suve teises pooles pärast seemnete valmimist, mil niitmisaega võib lükata ka septembri lõppu, et talveks kuivavad ja lamanduvad pealsed pinnaselt eemaldada.

Kuna planeeritavale alale on lisatud sobivaid kultuurtaimi, et muuta ala veelgi pilkupüüdvamaks, ei saa teha alale hilissuvist lausniitmist. Sügisesed külmavõetud visuaalset pilti rikkuvad taimetarred lõigatakse/niidetakse maha ning dekoratiivkõrrelised lõigatakse/niidetakse varakevadel. Dekoratiivkõrrelisi ei lõigata maha sügisel, sest nende õõnsad tarred koguvad endasse vett, mis talvel külmuvad, ning selle tulemusel võivad taimed hävineda.

Kuni tammepuude istutusaladel domineerivaks sirgumiseni kujundatakse hooldamise teel (lauskõrreliste ja muude umbrohtude eemaldamisega) niidu taimestikku, hoides nii istutusala pilkupüüdvalt esteetilisena. Istutusalasse vabadele kohtadele väikeste laikude ülesharimisel seemnete külvamine värskendab uute kasvavate taimede abil visuaalset pilti.

Taimmaterjali valikul tuleb eelistada Eesti päritolu ja siin talve üle elanud istikuid.

Tabel 7.

40 Tamme, Tiskre ring, haljastuse hoolduskava esimesed 3 a peale rajamist

Töö	A/H	Ühik	Maht	Jaun-Veeb	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	Sept	Okt	Nov-Dets	Maht kokku
PUITTAIMEDE HOOLDUS														
Harilik tamm														
(mitu korda kuus)														
Kastmine (kahel esimesel kasvuaastal)	A	m ³	1			3	4	4	4	2				17
						3	4	4	4	2				17
Taimekaitse tööd (VV)	A	h	2						1	1				4
					1				2	2				4
Võra kujunduslõikus ja tüve kujundamine ekstra toetus tokkidega (VV)	A	tk	40		40						40			80
							1		1					80
Toestuste ülevaatus	A	tk	40				40		40					80
Hävinenud puittaimede asendamine (VV)	A	tk												
ISTUTUSALA HOOLDUS														
(Olme)prahi koristamine *	H	m ²	1910		1			1		1				5730
					1									5730
Kevadine suurpuhastus (lehtede riisumine, taimevarte/kõrreliste mahalõikamine)*	H	m ²	1910		1910									1910
						1				1				1910
Seemnete ja istikute lisa-külvamine/istutamine esimestel aastatel VV	A													
							2	2	2	2	2	1		
Rohimine (esimesel kolmel kasvuaastal)	A	m ²	1910				3820	3820	3820	3820	3820	1910		21010
										1				21010
Istutusala servamine	A	jm	627.3							627.3				627.3
							1	1	1	1	1			627.3
Istutusala servade trimmerdamine (kui ei niideta serva puhtaks)	H	jm	627.3				627.3	627.3	627.3	627.3	627.3			3136.5
									1			1		3136.5
Taimevarte lõikus (VV)	A	m ²	1910						1910			1910		3820

Ühe aasta hooldus kokku

*enne krookuste tõustumist, siis kui lumi on läinud ja maa tahenenud

A - aednikutöö

H - heakorratöö

VV - vastavalt vajadusele

Kastmine 50l/puu kohta, 2m³=2000L=1 KORD

Istutusala rohimine on vajalik esimestel kasvuaastatel, sest istutsala ei ole veel jõudnud täis kasvada nii, et umbrohud sinna enam ei mahu. Samuti täiendatakse vastavalt vajadusele jooksvalt olemasolevat taimikut uute sobilike seemnetega.

Peamine hooldustöö on sügisel külmavõetud ja ilu mitte pakkuvate taimevarte lõikamine ning kevadel kogu istutsala puhastamine kõrreliste

maha lõikamise/niitmise ja lehtede/prahi eemaldamise ja äraveoga. Tasapisi järgnevatel aastatel hakkavad istutusala "oma elu elama", nad ei vaja enam rohimeid ega suvist taimevarte eemaldamist.

Suvine taimevarte eemaldamine tähendab õitsenud tulpivarte eemaldamist, sest peale rajamist pole veel jõudnud kasvada lopsakat taimevarte nende varjamiseks.

Aegajalt seemnetega liigselt levinud taimi tuleks eemaldada, et säiliks mitmekesisus dekoratiivsematele. Liigseid istikuid saab kasutada võimalikes tulevastes istutusalades.

Kastutatud allikad

- 1) Põhja-Eesti klint. <http://www.klint.envir.ee/klint/est/13.html> (07.03.2018)
- 2) Penu, P, Eesti muldadest.
<file:///C:/Users/Kasutaja/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/RT6ZTKE/Eesti-muldadest-põllumehele.pdf> (12.03.2018)
- 3) Ignatieva, M. Lawn alternatives in Sweden. From theory to practice.
Swedish University of Agricultural Sciences, 2017
- 4) Suomen Niitysiemen OY.
<https://suomenniitysiemen.valmiskauppa.fi/sininen-niitty-useita-kokoja-p-797.html> (17.03.2018)